

Mi pedig, kik az ő hatása alatt állottunk és tudományos munkásságának közvetlen szemtanúi voltunk, kegyelettel meg fogjuk őrizni emlékét sziveinkben:

Et tumulum facimus et tumulo superaddimus carmen.

Nyugodjál, nagyérdemű pályatársunk, mesterünk, dicsőségben! Legyen emléked áldott! mert mindaddig, míg a magyar nemzethen élni fog a magyar történet cultusa, élni fog a te neved köztünk.

Isten veled!»

Dr. Thallóczy Lajos: «Corvin-Codexekről» szóló cikkére, az I—II. füzetben önálló cikkel ígértünk válaszolni. Ez a cikk azonban oly hosszúra nyúlt, hogy annak közlését más alkalomra kellett halasztanunk.

A kassai püspökségi könyvtár codexeinek és incunabulumainak jegyzékét, Récsey Viktor pannonhalmi benczés egy önálló, XII+108 lapra terjedő füzetben adta ki, mely Hornyánszky Viktor nyomdájában jelent meg. Ezen füzetet, mely a hazai könyvtárak ismertetéséhez érdekes adalékot nyújt, más alkalommal részletesen fogjuk ismertetni. Addig is jelezni kívántuk megjelenését.

Hunfalvi Pál halála. A magyar tudományosság büszkesége: Hunfalvi Pál, a M. T. Akadémia könyvtárnoka, az I. osztály elnöke, a magyar főrendiház tagja és a magyarországi könyvtárnokok nesztora ez évi nov. 29-én 82 éves korában elhunyt. A boldogult nagy férfiú mint könyvtárnok 40 évet töltött a M. T. Akadémia szolgálatában s mint a magyar összehasonlító nyelvészet és ethnographia elsőrendű művelője nemcsak nálunk, de egész Európában elsőrendű tekintély volt, ki széles erudíciójával, európai színvonalon álló tudományosságával és a magyar tudományos irodalom fejlesztése körül kifejtett fáradhatlan és sikeres munkásságával az akadémiai könyvtárnok szerény állására nagy fényt derített s ezt kimagasló egyéni tulajdonságainál és tudományos érdemeinél fogva oly magas polczra emelte, a minőn ez azelőtt nem volt soha. A magyarországi könyvtárnokok közt ő volt az első dignitarius, ki elévülhetlen tudományos érdemeinél fogva, 1300 frt könyvtárnoki fizetése mellett a főrendiház tagjává neveztetett ki, s mint magyar tudós oly rendkívüli megtiszteltetésben részesült, a minő könyvtárnoknak nálunk nem jutott osztályrészül. Tudományos érdemeit mások fogják más helyen méltányolni. E helyütt csak annyit kívánunk kiemelni, hogy Hunfalvi volt az, ki

a M. T. Akadémia könyvtárát a Trattner-Károlyi-házból a mostani palotába átszállította; az ő érdeme a könyvtár mostani felállítása, továbbá az, hogy az ő könyvtárnoksága alatt a könyvtár összes gyűjteményei a közönség használatára hozzáférhetővé lettek. Folyóiratunk más alkalommal részletesebben fog megemlékezni Hunfalvi Pál könyvtárnok érdemeiről, ezúttal csak jelezni kívántuk a veszteséget, mely a magyar tudományosságot az ő halálával érte s áldást mondunk az elhunyt nagy tudós emlékére, ki egyéni tulajdonságainál fogva az akadémiai könyvtárnoki állást magas tudományos színvonalra emelte s ebben a tudósnek az adminisztratív tisztviselő fölött túlnyomó fölényt biztosított. Legyen áldott emléke!

A cheltenhami Corvin-codexek ügyében, melyekről a «Könyvszemle» 1889. évi folyamában megemlékeztünk, érintkezésbe léptünk az illetékes körökkel Londonban és Cheltenhamben, melyekkel több levelet váltottunk. A tárgyalások eredményéről annak idejében értesíteni fogjuk olvasóinkat.

A kassai parochiális könyvtár jegyzéke 1781-ből. A «Magyar Könyvszemle» 1890. évi folyamában Illésy János közölte a sz. Erzsébet székesegyház könyvtárának 1604. évbeli jegyzékét, melyben 160 kézirat és nyomtatvány van felsorolva.

E könyvek további sorsáról újabban némi felvilágosítást nyertünk. Részben a Kisdy-féle kassai egyetem örököse, a kassai jogakadémia könyvtárába,¹ részben a kassai püspökségi bibliothekába² kerültek.

A sz. Erzsébet székesegyház könyvtárából került a városi hatóság útján a felsőmagyarországi múzeum birtokába Harnisch János, kassai polgár XV. századbeli missaléja, s talán az a két, szintén a XV. századbeli graduale is, melyek egyike a most említett helyen, másika a nemzeti múzeumban őriztetik.³ E kettőről ugyan a «Könyvkiállítási Emlék» azt írja, hogy 1617-ben a kassai ferenczrendieké volt. A ferenczrendiek 1556-ban, midőn egy borzasztó tűzvész a város hétharmadát, kolostorukat is, elpusztította, Kassáról elköltöznek s nem lehetetlen, hogy könyveiket magukkal vitték. Azonban a székesegyház 1604. évbeli könyvjegyzéke fel-

¹ Magyar Könyvszemle. 1882.

² Récsei V.: A kassai püspökségi könyvtár codexeinek és incunabulmainak jegyzéke. 1891.

³ Könyvkiállítási Emlék. 1882. 21. lap.

tünően emlékezik meg hasonló gradualékról: *Graduale magnum, in quo aliquot folia in cap. desunt, de pergamena. Aliud eiusdem qualitatis*, s alább: *Duo gradualia in pergamena*. A dologra fényt vetne, ha tudnók, mint kerültek Kassa város kezére.

Az 1604. évbeli jegyzék: *Septemdecim missalia Strigoniensia* és *Digestum novum* című műveket is sorol fel, melyekből egy-egy példány Kassa város levéltárában is megvan. Nem lehetetlen, hogy e könyvtárból kerültek ide, mert a város, mint kegyúr, a székesegyház vagyonához mindig jogot formált, s midőn 1526-tól a XVII. század hetvenes éveig a protestantismus híve volt, a hatóság ezen, kivált ingó vagyonnal mint városi tulajdonnal bánt; az egyházi ékszerek egy részét eladta s a használatból részben kiesett szertartásos könyveket — úgy látszik — a tanácsházban helyezte el.

Legnagyobb részük azonban a sz. Erzsébet székesegyház sekrestyéjében maradt s 1763. július hó 18-án a parochiára vették át őket.

Itt írják őket össze 1781-ben, s e jegyzékre a városi levéltárban az 1797-ik évi 1359. szám alatt reáakadtam. Összesen 125 darabot sorol fel a lajstrom cím szerint s végül megjegyzi: *Reliqui — elenchum non subingressi — libri sunt authorum et defensorum lutheranae religionis.*

A kassai püspöki könyvtárban feltűnő a Luthertől mellette és ellene írt könyvek száma. Egybevetve ezt a fent közlött megjegyzéssel, önkénytelenül is eszünkbe ötlük, hogy a parochialis könyvtár — mely, mint a felhozottak is bizonyítják, egy volt a sz. Erzsébet egyház könyvtárával, — ezen része is a püspöki könyvtárba lett bekebelezve. Bizonyosnak ezt azonban a parochialis könyvtár átkutatása előtt nem állítjuk. Hiszen a könyvsajtó százával ontotta magából, kivált az ilyesféle, elterjedésre szánt termékeit.

A jegyzék cím szerint felsorolt könyvei a kassai domonkosok könyvtára, s a régi tulajdonosok tekintetében oly becses adatokat őrzött meg, hogy ezeket a kéziratok és incunabulumok címeivel együtt ime itt közlöm:

1. *Scrutinium scripturorum Pauli de S. Maria, episcopi Burgensis ad postillam Nicolai de Lyra, anno 1434. Gothicus. Folio.*

2. *Postilla Hugonis cardinalis ord. praedicat. in 4 evangelistas. Basileae sine anno editionis. In eiusdem tabula, post ms. elegiam legitur: «Fr.*

Michael de Suran, praedicator O(rdine) F(ratrum) praedicatorum Chassovie 1541.» Gothicus. Folio.

3. Jacobi Perez de Valentia, Christopolitani eppi, ord. d. Augustini. Expositio in psalmos et in cantica divini officii. Lugduni. 1512. Inscriptio possessorum talis est: «Liber fratris Valentini de Bistricia, emptus a fratre Vitali Cibiniano. 1550. quem vendidit fri Laurentio de Dees, protunc provinciali provincie Hungariae d. centum, pertinet ad conventum Albeywlien». Latinus. In quarto.

4. Commentaria seu Postilla in libros Esdrae, Judith, Thobiae usque ad ecclesiasticum sine anno et loco editionis. Ultima paginae haec sunt adscripta: «Explicit labor rubricandi per me Balthazarum Blutfogel, textoris filium Bartholomei, natione Silézitarum de Canth (?), protunc praedictorem Bistricensem simplicissimum, ipso die Ursulae, in primo signo sagittarii anno salutis 1492.» Gothicus, Folio.¹

5. Eiusdem postilla in novum testamentum. Edit. Nuremberge 1485. Accedit eiusdem authoris libellus contra perfidiam Judaicam. Gothicus. In folio.

6. Epistolae S. Hieronymi Presbyt. sine anno et loco editionis. Est catenatus cum hac inscriptione: «Iste liber est conventus Cassoviensis provinciae Hung. ord. fratrum praedicatorum». In fine annum: 1474.

7. Missale MS. in membrana, uti ex festis apparet, secundum chorum Strigoniensis ecclesiae. Initiali tertio colligitur scriptum, esse anno 1379. Gothicus. In folio minori.

8. Alexandri de Ales Minorum fratris Mendicantium primi doctoris quarta pars summae de officio missae, sacramentis etc. Edit. Nurenbergae, anno salutis Christianismi 82 id est 1482.

9. Supplementum Summae Magistratitiae seu Pisanellae, in usum confessorum, incerto auctore. Venetiis, 1479. Inscriptus: Pro loco Apoliensi.

10. Textus sententiarum in 4 libris Magistri contentarum. Basileae, 1485.

11. Summa Theologicae d. Thomae Aquinatis I. et II. pars. Edit. Basileae, 1485.

12. Summa de veritate d. Thomae Aquinatis. Edit. Agrippinae, 1499.

13. Petri de Bergamo ord. pred. Tabulae super omnia opera d. Thomae Aquinatis. Basileae, 1495.

14. Magistri Guillelmi Ocham ord. minorum, super 4 libros sententiarum. Edit. Lugduni 1495.

15. Guillelmi Parisiensis Tractatus de fide et legibus, sine anno et loco edit. Inscriptio: «Fratris Gregorii Transylvani² s. theologiae professoris ord. praedic. 1528.» Gothicus. Folio minor.

16. Quadregesimale fratris Joannis Gritsch, ord. frum minor. Edit. Norimbergae 1479. Inscriptio: «Fratris Georgii de Bruna».

17. Sermones Discipuli de sanctis Joannis Herolt, ord. praedical. Editi Argentinae 1488.

18. De laudibus virginis gloriosae Opus dni Alberti Theutonici ord. praedic. alio nomine Alberti Magni. Liber catenatus. Gothicus. Folio.

19. Mariale sive de excellentiis b. virginis Mariae, fratris Bernardini de Rustis, ord. minor. s. Francisci. Edit. Argentinae 1498.

20. II. Pars operum Joannis Gerson, cancellarii Parisiensis. Complectitur dogmatica et moralia. Edit. an. 1489. Inscriptio: «Liber sancti Martini ecclesiae Scepusiensis, ex bibliotheca eiusdem anno 1581.»

21. Postilla et sermones de evangeliiis dominicalibus Jordani de Quedelinburg. Argentinae 1483.

22. Fortalitium Fidei, conscriptum per quendam doctorem eximium ordin. minorum, anno dni 1459. in partibus occidentis. Editum vero Nurnbergae 1494.

¹ A kassai jogakadémia könyvtárában.

² Lásd Kassa város levéltára 1527. évbéli 19209. sz. oklevelét, melyben e név előfordul.

23. Repertorium morale seu Dictionarium praedicabilium, Petri Bercharii ord. s. Benedicti. Edit. Norimbergae 1489. a liter. A usque D. Inscriptio: «Iste liber est conventus Cassonvien. ordin. fratrum praedicatorum, emptus cum aliis partibus duabus 6 fl. anno salutis LXXXIX»

24. Decretum Gratiani tripartitum. Edit. Lugduni 1510. In huius tabula scriptum est: «Liber civitatis, datus a domino iudice Georgio Kakas..... duodecim florenis duos tomos vendiderat ad necessitatem hospitalis, hunc librum superaddidit die dominico ante festum purificationis Marie 1549.» Gothicus. Fol. maior.

25. Prima pars historialis Antonini archiepi Florentini, ord. praedicat. Catenatus. Gothicus. Folio.

26. Secunda pars historialis eiusdem. Catenatus. Goth. Folio.

27. Bartolus de Saxo ferrato in Digestum vetus. Venetiis. 1478.

28. Summulae Joannis magistri de Magistris in libros Aristotelis et Porphyrii. Venetiis 1490.

29. Antonii Andreae ord. minor. in XII. libros metaphysicorum Aristotelis. Venet. 1491. Aegidii Romani in libros Aristotelis de Anima. Venet. 1496. Colligati.

30. Ptolomaei quatuor Tractatus cum commento Haly Heben Rodam et centiloquio Hermetis, Messahallach. Edit. 1493. Latin. Folio.

31. M. Cicero de officiis ac de senectute. Venetiis. 1486. Typo latino. Item Severini Boetii de consolatione philosophiae. Nurembergae 1486. Goth. Folio.

32. Commentaria in Ciceronis epistolas familiares et libros officiorum 1488. Gothicus. In folio.

33. Francisci Petrarchae. Opera diversa. Basileae. 1496.

34. Prisciniani volumen de octo partibus orationis, de constructione, de accentibus, numeris et ponderibus. 1470. Inscriptio: «Liber reverendi domini Alberti eppi Wesprimensis 1474»

A felsorolt könyvek közül négy a kassai domonkos zárda tulajdona volt s úgy kerülhetett a parochia könyvtárába, hogy a város 1557-ben a domonkosok könyvtárát őrizete alá vette s 1699-ben 83 darabot ismét visszabocsát a szerzet kezére s ez utóbbi alkalommal maradhattak ezek vissza s később a sz. Erzsébet egyházához csatoltattak.

Mennyiben egyezik az 1604. évbeli jegyzék az 1781-ikivel? megtalálhatók-e a könyvek a mai parochialis és káptalani, esetleg püspöki könyvtárban? érdemes feladat volna egy illetékes szakember számára.¹

Közli: *iff. Kemény Lajos.*

¹ Kassán a középkorban a domonkosoknak volt legjelentékenyebb könyvtáruk; ezután következett a ferenczrendi és a parochialis könyvtár, melyek szintén tekintélyesek voltak. Hogy ezen könyvtárak hogy szóródtak el és mely könyvtárakba kerültek belőlük példányok, ezt a kassai domonkosok középkori könyvtárakról irandó közleményemben, melyre már sok anyagom van, részletesen fogom elmondani.

Szerk.